

Lezing: Psalm 104 in de vertaling van Bette Westera

Ooit
Ooit was er nog geen vroeger.
Ooit was er nog geen later.
Ooit stonden zelfs de allerhoogste bergen onder water.
Toen stuurde God de donder
en wonder boven wonder
ontstonden er rivieren, die onder luid geklater
de zee in banen leidden.
Ontstonden er getijden,
en vijvertjes, en plassen
en poelen, en moerassen.

Ooit was er nog geen sterven.
Ooit was er nog geen leven.
Toen maakte God de planten en de dieren, en ze bleven:
de herten en de ezels,
de marters en de wezels,
de spinnen, die tot op vandaag hun spinnenwebben weven,
de zalmen, de makrelen,
de kikkers, de kamelen,
de lesula's, de luizen,
de mensen en de muizen.

Ooit was er nog geen drinken,
ooit was er nog geen eten.
Toen plantte God de boontjes, en de mais, en de boleten,
de grassen en de granen,
en bomen vol bananen.
Toen hebben alle dieren voor de eerste keer ontbeten
met verse abrikozen,
en bessen en frambozen,
met bladeren en zaden,
en druivenlimonade.

Ooit waren er geen dagen.
Ooit waren er geen nachten.
De sterren aan de hemel lagen allemaal te wachten
tot God zaan kwam steken,
en dag en nacht verstreken.
De dieren gingen slapen met hun neuzen in hun vachten.
De beren diep verscholen
in grotten of in holen,
de geiten in hun weitjes,
de kuikens in hun eitjes.

Ooit was er nog geen aarde
ooit was er nog geen land.
Toen maakte God de hemel, die de aarde blauw omspant,
en waar haar geest kon zweven.
Toen blies haar adem leven
in gletsjers en vulkanen,
in kippen en in hanen,
in vogels en in vissen,
in lelies en in lissen,
in wantsen en in kevers,
in dassen en in bevers,
in luiaards en in leeuwen,
in duiven en in meeuwen,
in beken, in rivieren,
in mensen en in dieren.
En iedereen die honger had kwam eten uit Gods hand.

Overweging

Een avond in maart. In het stiltecentrum van Rap 100 komt de commissie bij elkaar die het vijftigjarige jubileum van de Ekklesia aan het voorbereiden is. Ze hebben op dat moment al veel werk verzet. Er is een rijk en gevarieerd programma. Die avond zijn ze bij elkaar om samen met mij de aftrap van het jubileum voor te bereiden: een feestelijke paasviering.

In een inleidende verbeeldingsoefening beleven wij het verhaal dat de evangelist Johannes ons vertelt. Wij verplaatsen ons in Maria die naar het graf gaat. Bevangen door verdriet. Maria die uiteindelijk in de tuinman Jezus herkent. Die ervaart: 'Hij leeft!' Aan het eind verplaatsen wij ons in de tuin. De tuin waar het allemaal gebeurde. De tuin die het allemaal zag.

En tijdens het gesprek daarna is er opeens het beeld van onze Ekklesia als tuin. Onze Ekklesia als weelderige tuin. Een weelderige tuin waar heel verschillende planten groeien en bloeien. Een wat rommelige tuin. Er groeit van alles door elkaar heen, veelkleurig en rijk. Onze Ekklesia als tuin. En ik denk dat velen van ons onze Ekklesiegemeenschap als zo'n tuin ervaren. Zo'n rijke en goede tuin. Waar honderd bloemen mogen bloeien. Met tal van initiatieven door de jaren heen. Groot en klein, langdurig of maar voor even. Opgekomen in een zeker anarchisme van mensen die de kansel beklommen en ergens toe opriepen. Van mensen die iets zijn begonnen. Van mensen die omzien naar elkaar en omzien naar de wereld.

Een rijke goede tuin waarin mensen door de decennia heen God hebben gezocht en God hebben ervaren. God nabij in mensen. God nabij in muziek en in stilte. God nabij in de inzet voor een leefbare wereld. Humus en bloemblad en vrucht.

Een rijke weelderige tuin. Het jubileumboek – zo meteen horen we er meer over – laat deze rijkdom zien. Net als de serie foto's die zijn meegestuurd met de vorige nieuwsbrief – als u er per ongeluk overheen hebt gekeken, zoekt u ze nog maar even op, ze zijn erg de moeite waard.

Terug naar die avond in maart. Ik weet nog dat ik toen per ongeluk iemand een hand toestak en werd gecorrigeerd, het was de laatste keer dat ik iemand een hand wilde geven. Drie dagen later ging het land op slot. Nu zijn we acht maanden verder. Ons leven en onze wereld zijn intussen enorm veranderd. Op een paar kostbare uitzonderingen na, zoals de tentoonstelling met werk van Ans Zuiderhout, kon het hele programma van de jubileumcommissie niet doorgaan.

Nu heeft de jubileumcommissie het gesprek hervat. Om deze viering van vandaag met elkaar voor te bereiden. En weer is er het beeld van de tuin. Die rijkdom. Die veelheid. Maar sterker dan toen in maart wordt nu ook de gure wind benoemd die de tuin bedreigt. Corona natuurlijk, waardoor

gemeenschap-zijn zo wordt bemoeilijkt en nabijheid haast onmogelijk wordt gemaakt. Maar ook het uit elkaar gegroeid zijn van participantengemeenschap en studentenpastoraat. Was het bij elkaar horen van die twee niet constitutief voor de Ekklesia? De doorgaande ontkerkelijking wordt genoemd. En de klimaatverandering die ons allen bedreigt.

Een jubileum is een moment om terug te kijken en om vooruit te kijken. Een jubileum is een moment om lijnen uit het verleden door te trekken. Het is een moment waarop wij bewust het eigen verleden bezien, om eruit te lichten wat ons helpt de toekomst in te gaan.

De Ekklesia als tuin. De Ekklesia als rijke, weelderige en wat rommelige tuin. Kan dit beeld van de tuin ons helpen om nu verder te gaan? Kan dit beeld van de tuin een beeld zijn dat toekomst voor ons opent?

Ik doe een poging. En ik begin bij een opmerking van één van jullie, toen in maart. Over Maria in de tuin, die Jezus wil aanraken, wil vasthouden. 'Wat je zó dierbaar is dat wil je graag vasthouden. Daarvan wil je niet dat het verandert', zei diegene toen over de Ekklesia. En vervolgde: 'Maar dat kan niet. Je kunt het niet vasthouden. Je kunt het niet vasthouden zoals het was. Dat is eng. Je bent bang om met lege handen achter te blijven. Je moet leren je daaraan toe te vertrouwen. Leren vertrouwen dat het toch doorgaat. Leren vertrouwen dat de relatie blijft.'

"Blijf niet staren op wat vroeger was, sta niet stil in het verleden. Ik zegt Hij ga iets nieuws beginnen. Het is al begonnen merk je het niet." (H. Oosterhuis)

Een andere lijn: aansluitend bij de gure wind. Een van jullie zei toen: 'Kun je geen windmolens neerzetten in die wind? En energie opwekken?' Natuurlijk moet je hier opletten niet het beeld met je op de loop te laten gaan. We moeten de wind niet bagatelliseren. Die wind dreigt mensen te breken. Overal. En ook bij ons. Maar ik denk dat wij deze afgelopen maanden wél zoiets hebben ervaren. Energie die vrijkwam juist toen wij werden blootgesteld aan de gure coronawind. Veerkracht die bleek juist toen zoveel dingen zo moeilijk werden. De online vieringen bijvoorbeeld. Online koffiedrinken. De activiteiten rond Pinksteren. Mensen die elkaar vast wisten te houden...

Een andere opmerking uit de voorbereidingsgroep: het is belangrijk dat er bankjes in die tuin staan. Bankjes waarop je even kunt zitten. Bankjes waarop je stil kunt worden. Bankjes waarop je de tuin om je heen werkelijk waar kunt nemen. Werkelijk kunt zien. De Ekklesia is actie, allemaal initiatieven. Een rijke veelvoud. Maar de Ekklesia is ook contemplatie. Inkeer. Bezinning. Allebei zijn belangrijk.

En ten slotte: de tuin is geen kloostertuin. Er staat geen muur omheen. Dat maakt de tuin misschien soms wat onbeschermd en wat vaag. En tegelijk is het denk ik wezenlijk voor de tuin. Ik denk dat de Ekklesiatuin juist heeft gebloeid omdat de aandacht niet vooral op de eigen tuin was gericht. Maar op de hele wereld...

De tuin. De tuin waarin Maria in de tuinman Jezus herkende, roept het beeld op van die andere tuin. Die tuin aan het begin. Het verhaal van de schepping. Het verhaal van het paradijs. En ook daarnet hebben wij een scheppingsverhaal gehoord. Een paradijsverhaal ook. Één van de minder bekende scheppingsverhalen die de Bijbel rijk is. Psalm 104. In een heel lichtvoetige en vrije en tegelijk heel trouwe vertaling van Bette Westera. Een scheppingsverhaal dat een belangrijke aanvulling is op de scheppingsverhalen die aan het begin van onze Bijbel staan. Een scheppingsverhaal waarin niet de mens de kroon op de schepping vormt. Een scheppingsverhaal waarin niet de mens de opdracht krijgt over de aarde te heersen. Maar een scheppingsverhaal waarin de mens gewoon ergens in het rijtje van schepselen wordt genoemd. Tussen de klipdassen, de wilde ezels en de ooievaars.

Ooit was er nog geen sterven.
Ooit was er nog geen leven.

Toen maakte God de planten en de dieren, en ze bleven:
de herten en de ezels,
de marters en de wezels,
de spinners, die tot op vandaag hun spinnenwebben weven,
de zalmen, de makrelen,
de kikkers, de kamelen,
de lesula's, de luizen,
de mensen en de muizen.

Een ode aan de Schepper en een ode aan de schepping. Een ode aan de biodiversiteit. Ik denk dat het beeld van deze psalm, van deze tuin, voor ons als gemeenschap wenkend visioen en horizon kan zijn om onze toekomst in te gaan. De wereld als tuin, waarbinnen de mens onderdeel is van het geheel. De wereld als tuin waarbinnen de mens de onderlinge afhankelijkheid van alle schepselen van elkaar respecteert. 'De boom is de aarde dankbaar. De vogel is dankbaar de boom. Dankbaar het water de wolken...' De wereld als tuin waarin voedselbanken niet meer nodig zijn, omdat iedereen die honger krijgt toegang heeft tot voedsel. Waarin iedereen kan eten uit Gods hand.

Het beeld van deze tuin als wenkend visioen en horizon voor onze Ekklesiagemeenschap. Een beeld dat ons kan helpen om ons ook in de toekomst niet te beperken tot onszelf. Maar om ons op onze wereldtuin te richten. Om de rijkdom aan initiatieven uit alle hoeken van onze geloofsgemeenschap te koesteren en voort te zetten. Aangepast aan wie we nú zijn en aan de kracht die we nú hebben. Met humor. Lichtvoetig. Net als die psalm. We hoeven onszelf niet voorbij te lopen. Er staan bankjes in de tuin. Maar die energie is er ook. Ook nu. Die wind die ons streelt en beweegt. En wie weet zijn er soms ook weer initiatieven waarbij wij en het studentenpastoraat elkaar kunnen vinden...

Het beeld van deze tuin als visioen en horizon. Misschien kan het ons helpen om de vele zaadjes te zien die wij hebben gezaaid in de geschiedenis van de Ekklesia. Niet alles komt hier op. Veel zaad neemt de wind ook mee. Wij zaaien in de wereldtuin. En soms valt het zaad in goede grond.

Het beeld van deze tuin als visioen en horizon. Misschien helpt het ons om in ons wandelen en mijmeren en werken en ontmoeten in de wereldtuin de tuinman zelf te zien en te ervaren.

Amen

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeden.nl
info@ekklesialeden.nl